

for alle dem, der gennem denne Lov opnaaede Selveje, saaledes vilde man ved Loven give saadanne Regler for Lejehusmændene, at de kunde sidde tryggere og sikrere paa deres Husmandsbrug. Og det var Lovgivningsmagtens Mening og Forudsætning, at alle Husmandsbrug, der ikke var Tjenestehuse, skulde ind under disse Regler.

Jeg tror ogsaa, den højtærede Minister vil være enig med mig i, at fra det Øjeblik, Loven af 30. Juni 1919 traadte i Kraft, vilde alle de Huse, hvor der ikke var et saadant fast Tjenesteforhold, falde ind under Lovens Bestemmelser. Jeg glæder mig til, at der vil blive fremsat Forslag om en ændret Affattelse, hvorved dette udtrykkelig siges: thi saa er det Formaal naaet, vi havde med Lovens Vedtagelse.

Det kan neppe siges, at det er ulovligt, at der oprettes Tjenestehuse med Jord. Der er adskillige af de Huse, der falder ind under Loven af 1902, der er overgaaet til at blive Tjenestehuse, altsaa ikke overgaaet til Leje. Det, det kommer an paa, er, om der er en saadan Kontrakt mellem Ejer og Lejer i Henhold til Tyendeloven af 1854, at der foreligger et fast Tjenesteforhold. Forsaavidt dette faste Tjenesteforhold forelaa, da Loven af 30. Juni 1919 traadte i Kraft, mener jeg, Tilfældet maa falde ind under Undtagelsesbestemmelsen i Lovens § 28. Jeg forstod ogsaa den højtærede Minister saaledes, at det er hans Opfattelse, at det i saa Fald maa falde ind derunder. Men det staar ikke udtrykkelig udtalt i Loven.

I øvrigt kan jeg tilsige mit Partis Medvirken til Gennemførelsen af en saadan Ændring af Loven, at dens Formaal helt kan opfyldes.

Zahle: Da den Sag, vi her har til Behandling, ligger mig personlig ganske særlig paa Sinde, og jeg i Tidens Løb har beskæftiget mig meget med de herhenhørende Spørgsmaal, vil jeg tillade mig at tage Ordet for nogle faa Bemærkninger. Jeg vil udtale min Glæde over, at vi her er kommet til Forhandling om denne Sag, inden den højtærede Minister forelægger for dette Ting et Forslag til Ændring af Loven af 30. Juni 1919 § 28. Naar den højtærede Minister fastholder den Fortolkning, som Landbrugsministeriet paa dette Punkt har hævdet, er det ønskeligt, at der kommer en Ændring, for at der kan blive Klarhed over denne Sag. Jeg tror dog, at hvis Loven ikke var blevet fortolket saaledes, som den, efter min Mening urigtigt, er blevet fortolket

af Landbrugsministeriet, havde det ikke været nødvendigt af foretage nogen Ændring af Loven. Jeg anser det, som sagt, for nyttigt, at vi kommer til at tale om Sagen her, inden den højtærede Minister udarbejder sit Ændringsforslag. Jeg venter efter de Principper, han vedkendte sig, at han vil være villig til at udarbejde disse Ændringer i den Aand, ud fra hvilken jeg vil tale. Efter hvad den højtærede Minister har sagt i Dag, er der nemlig ikke nogen principiel Uoverensstemmelse mellem os, og saa kan vi forhaabentlig, naar vi taler om Sagen, ogsaa finde en fælles Form.

Jeg vil gerne i allerstørste Korthed erindre om, hvorledes den saa haardt hjem-søgte Lejehusmandsstand i sin Tid blev til. I Slutningen af forfærdige Aarhundrede og i den første Halvdel af sidste Aarhundrede ophørte Gaardmandshoveriet. Men en kortsynet Lovgiver tillod da, at der oprettedes en Mængde Smaahuse rundt omkring paa Landet, hvor Ungdommen flyttede ind, og blev Lejehusmænd paa den Betingelse, at de skulde svare visse Ugedages Arbejde til Herremanden for Bolig og muligvis en lille og mager Lod. Disse Ugedagsmænd kom saa til at bære hele den gamle Hoveri-byrde, og da de havde svagere Kræfter dertilend den gamle Fæstegaardmandsstand, blev deres Kaar ganske overordentlig slette, saa slette, at deres Elendighed end ikke paadrog sig deres Medmenneskers Opmærksomhed. De laa saa dybt nede i Samfundet, at deres Klager i lange Tider end ikke en Gang kom frem. Det var først, da vi fik Stænderforsamlingerne, at der blev Talsmænd for Lejehusmændene.

Dette førte, allerede inden vi fik den frie Forfatning, til Forordningen af 27. Maj 1848, hvor Lovgiveren for første Gang træffer Bestemmelse til Fordel for disse Folk. Af disse Bestemmelser skal jeg, da de spiller en saa væsentlig Rolle i denne Sag, tillade mig at fremhæve to. I § 5 bestemmes det, at „for Fremtiden skulle alle Fæste- eller Lejeafgifter, som betinges for Brugen af Huse med eller uden Jord og af Indersterstuer, bestemmes enten i Penge, eller Sæd, eller Varer, enten in natura eller efter Kapitelstaksten“. Det vil sige, at man forbød at udleje saavel Boliger uden Jord som Boliger med Jordtilliggende mod Arbejdsydelse som Vederlag. Det var en vigtig Bestemmelse, thi derved ophæver man Husmændenes Hoveri, Ugedagsarbejdet, der havde afløst det gamle Gaardmandshoveri. Det hedder endvidere i samme Paragraf: „Derimod skal nærværende Anordning ikke være til Hinder